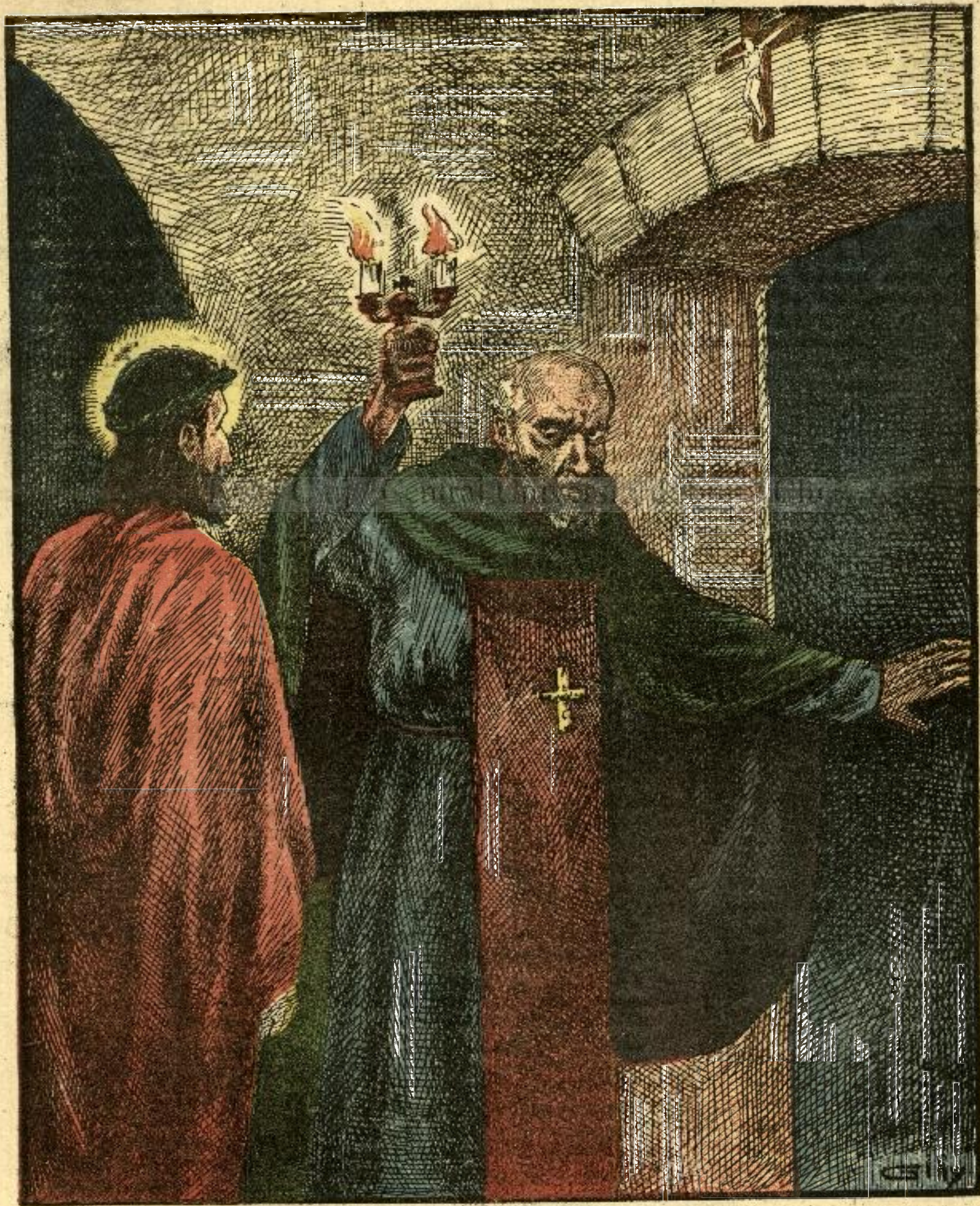

Universul Literar

— **PREȚUL ABONAMENTULUI** în țară: pe un an **100 lei.** în străinătate pe un an **200 lei.** —

Marele inchișitor de Dostoewski

Marele inchișitor către Christos: De ce ai venit să ne încurci treburile?
(Vezi explicația în pagina 7-a)

O vizită neașteptată

El citea un roman de Conon Doyle. Pe pag. 19 romancierul britanic descria cum un personaj misterios, îmbrăcat într-o mantie neagră, se strecura prin parcul palatului lordului Carnavon Wallace...

„Era ora 12.15 m., noaptea. Luna se furișase după un nor negru și amenințător. Vântul sufla cu tărie, în cătoșnetul frunzelor din parc se transformă într'un vâjâit prelung și ascuțit... Omul misterios cu mantia neagră, deschise portita No. 4, care oferea accesul în fundul parcului, făcând câțiva pași pe o mică alee și se opri, dar numai câteva momente... El aruncă o privire în direcția palatului lordului Carnavon Wallace, cu intențiunea de a se orienta. Apoi își strânse mantia sa neagră și porni hotărât, înainte pe alee... Ciasul marca 12.20 m...”

Cititorul se opri. Pag. 19 era terminată. Fără să-și dea bine seama, se uită la ciasul deșteptător ce era așezat pe un dulap. Ciudat! Ciasul acela marca, exact, 12.20 m. Ce coincidență! Ora și minuta când omul misterios „înainta” pe alee, cu pași siguri, în direcția castelului lordului Carnavon Wallace... 12.20 m.! Și lordul acela, care nu știa nimic, care nu avea niciun soi de presimțire! Să se ma vorbească de telepatie, sau de...

Un șgomot ușor, ca și când cineva ar fi bătut discret, în ușa, atrase atenția aceluia, care medita asupra situației nenorocite în care se găsea lordul Carnavon Wallace, la ora 12.20 m. noaptea.

A bătut cineva... Da... Nu mai încapă îndoială... La ora asta, după miezul nopții? Cine ar putea fi vizitatorul? Liniște. A, i s-a părut... Nu ciocănișe nimeni la ușă... Dacă ar fi fost cineva — un prieten un cunoscut, un vecin — acela n'ar fi așteptat atâta timp, în sală... Firește își apoi cum de n'a auzit soneria? Da. E o sonerie, care funcționează... La ora 10.30 m. el a apăsât pe buton ca să cheme servitoarea... Iuli — servitoarea — a apărut și el i-a poruncit să-l lase în pace că numai are nevoie de serviciile sale; să se ducă la culcare... Prin urmare, soneria a funcționat... Dacă vizitatorul n'a avut intenția să apese pe butonul soneriei?... Atunci... nu poate fi un prieten, un cunoscut, un vecin...

Dar care ar putea îndrăzni să-l deranjeze la o oră atât de înaintată și nepotrivită? Poate o fi un factor dela poștă cu o telegramă urgentă... Nu. Factorii nu se strecoară așa în casa oamenilor, care au servitori și sonerie... Nu se mai auzi nimic. Liniște. El luă romanul lui Conon Doyle și citi:

„Apoi își strânse mantia sa neagră și porni hotărât înainte, pe alee... Ciasul marca 12.20 m...”

Se opri din lectură. Cum? Omul acela misterios înainta mereu hotărât înainte și ciasul acela era nemişcător? Pentru ce marca el tot ora 12.20 minute? Își aruncă privirea în josul paginei... Era tot la pag. 19... Recitise aceeași frază... Trecu la pag. 20:

În palatul lordului Carnavon Wallace, domnea ca o suverană, liniștea.

„Bătrânul lord dormea. Tânărul său fiu, dormea în camera sa. Servitorii, dormeau în camerele lor... Până și bătrânul, bunul și credinciosul John, intendentul palatului, care, de obicei, suferea de insomnie, dormea buștean... Zeul Morfei pusese par'că stăpânire pe această casă...”

Liniște, somn...

Cum puteau să doarmă toți atât de profund?

Până și intendentul, bătrânul, credinciosul și bunul John, dormea și el ca un buștean!...

El continuă lectura...

„În acest timp omul cu mantia neagră, ajunsese la ușa No. 9, o deschise și intra, ca și când ar fi făcut parte din domesticitatea lordului Carnavon Wallace...”

„Iată cum un om, poate să deschidă o poartă, fără să sune și să intre într'o casă, ca și când ar fi...”

Deodată, un alt șgomot se auzi în cameră. El tresări. Cineva bătea. Odată, de două ori... de trei ori... Nu bătea în ușă, ci în pod... acolo sus, unde e capacul...

Romanul lui Conon Doyle, căzu jos, pe parchet cu foile desfăcute... Un moment rămase nehotărât. Ce să facă? Cineva căuta să forțeze capacul podului... Cineva se introdusese în casă prin pod... Un hoț, un ucigaș... de sigur... El se repezi, la birou și deschise un sertar cu nervozitate și luă revolverul... Cu mâna încleștată pe armă, omul nostru se simți în tovărășia unui prieten credincios și puternic. Freă? Spaimă? Teama de individul misterios și răufăcător? Toate dspărură ca prin farmec. Că și când micul revolver ce-l ținea strâns în mâinile sale, iar fi sporit forțele, omul nostru privi cu dispreț spre capacul care se clătina...

Cu un sânge rece anglo-saxon, omul nostru aștepta să se deschidă capacul podului și să zărească pe necunoscutul, care cuteza să-i turbure liniștea la ora 12.30 m., acolo sus, la o distanță de 2 metri...

O dramă scurtă se va petrece. Un glonte va zbura acolo, sus, spre gaura aceea nădădăcată și un corp greu, neînșlefăit se va rostogoli pe parchet...

El zărea cadavrul necunoscutului întins între birou și canapeaua din dreapta, cu ochii lui sticloși, cu privirea livdă, cu o rană din care se prelingea încă sângele roșu...

Apoi zărea în jurul aceluia stăru oameni ceremonioși, grava, cercetători, bănuitori... Se redacta procesul verbal... Era poliția... parchetul... presa...

Încă o clipă și capacul se va deschide... El ținea mâna ferm întinsă... Arma scâlpea... Capacul se clătina... odată, de două ori, de trei ori... Se auzi o ușoară pocnitură; apoi prin deschizătura neagră, apărură doi ochi fosforescenți, sticloși, fioroși... Cel de sus aruncă o privire tăioasă și cercetătoare asupra omului de jos, care sta, încrămențit, cu revolverul în mână... Un ochi era verde; un alt ochi era albastru... El nu putea suporta privirea acestor ochi fenomenali, cu luminile și focurile lor ciudate. Cel de sus nu vorbea, dar fixa cu privirea lui stranie, pe omul de jos, care tremura de spaimă...

Scena mută se prelungi câteva minute. Era nespus de fioroasă această scenă...

Un strigăt omenesc; o luptă scurtă; un pumnal implântat în piept până în plăsele; sau un foc de armă, care ar fi sfârșit acea tăcere uimicantă, ar fi fost mai puțin grozavă de cât jocul perfid al dușmanului cu ochii fosforescenți, sticloși, pătrunzători, cu două colorii, verde și albastru...

Omul de jos, care părea țintuit pe scaun, tremura. Arma, pe care o ținea încleștată în mână, descria mici oscilațiuni, ca și un aparat de bord, în timpul unei furtuni...

Un țipăt sfâșietor, sălbatec, amestecat cu un vaet prelung, ca și de felină surprinsă de un vânător nedibaci, rupse liniștea.

Revolverul căzu jos și o detunătură năprasnică zgudui odaia. Glonte gâuri tapetul și se înfundă în perete.

S-a vorbit de o încercare de sinucidere. Omul, care nu avusese voința să tragă cu revolverul, a căzut grav bolnav. Iuli — servitoarea — spunea vecinilor:

„Domnul aiurează toată noaptea... Are friguri. El pomenește de un om îmbrăcat într'o manta neagră...; de ciasul 12 și 20 minute și de un motan cu ochii mari, sticloși și fioroși...”

R. Seșanu

S'au dus rândunelele

S'au dus păsărelele,
S'au dus rândunelele
Cu țarna ce vine,
Veni-vor și rețele...

Se scutur copacii
Și florile, macii, —
Ca mâine vor plânge
Pe străde, săracii...

E jale 'n natură,
E reze și bură
Și vîsele verii
Ce repezi trecură

S'au dus rândunelele,
Ce reci sunt azi stelele
Suspină pădurea
Suspină vâlcelele...

S. Hortopan

Sonetele iubirii

DE LEONTIN ILIESCU

XI

Tresar de'nfiorare când te-apropii
Cu brațele de foc să mă cuprinzi...
In ochii tăi, ca'n mistice oglinzi,
Iubirea-i Zeus în luptă cu Ciclopii...

Și-atunci, pe lună, când visează plopii
Și când ușor de umăr mi te prinzi —
Tu nici nu știi ce stea de dor aprinzi
Pe cerul fin ca pânza Penelopii.

Și'n noaptea de Novembre grea, urșuză,
Tu-mi vii scântee, flacără, văpaie,
Cu'ncolăciri de șerpi ca o Meduză

Și-mi dai să sorb potirul amăgirii...
Și'n ger polar, ce furnică și taie,
Eu mă visez un demon al iubirii...

XII

S'a înălțat de mult la cer iubirea,
Cu ea odată s'a 'nnălțat și Crist,
Iar azi poetul pe pământ e trist
De când l-a surghiunit Dumnezeuzeze.

Și totuș, tu, domniță a visării,
Cu farmecul ce alte fete nu-l au,
M'aliniți ca sonatinele lui Kuhlau
Cu ochii tăi ca umbra înserării.

Când tu suspini, îmi pare, pe aproape,
Că trece prințul Lebădă pe ape
Și cântă Elsa pe cărarea lui...

Și uneori bat vânturile grele...
E uvertura din Mefistofele,
Iar dorul meu e dorul nimănui...

1) Vezi numărul precedent.

Văzute și auzite

O CONFUZIE

Plecasem cu divizia dela Brăhăsești, în județul Tecuci, ne imbarcasem la Bercheși și ne oprisem la Bujor, în județul Covurlui.

Intr'o noapte ni se dă ordin să plecăm și ne pomenim la Prut.

Ce-am simțit când am călcat pe pământul Basarabiei, oi spune-o altădată. E greu de spus. Atâta știu, că nicio clipă n'am crezut în provizoratul de care ni se vorbea, de intrare în Basarabia numai ca să asigurăm liniștea. Peste toate argumentele rațiunii călca solemn, instinctul, care afirmă cu putere că Basarabia este desrobită.

Abea ne așezarăm la Bolgrad și un ordin mă trezi din somn: e bocluc la Ismail; bolșevicii au primit cu tunurile armata noastră; Curtea marțială trebuie să funcționeze; comisarul regal va pleca imediat acolo.

Șaptezeci de verste într'o căruță, un popas la Cișmeacua-Văruită, și seara sunt în orașul de pe marginea

Dunării, unde iau contact cu comăndamentul român și cu cel rus.

La comănduirea rusă erau mai mulți ofițeri de elită, refugiați de frica masacrelor pe peste Nistru. In fruntea lor se găsea un locotenent-colonel din garda imperială, cu semnul distinctiv al curții țarului. Fusesse botezat de țarul Alexandru III și aparținea unei familii nobile.

Prea decurând în relațiuni cu puținii ofițeri români din Ismail, el nu ajunsese să facă deosebirea precisă dintre grade. Plecând dela ideea că cele trei inele de metal dela umăr reprezenta pe colonei, fără să fi observat că cei cari n'au și o tresă perpendiculară pe ele sunt numai căpitani, confunda pe unii cu ceilalți.

Când mi-a zis întâi în franțuzește: — Faceți-mi onoarea să luați loc, domnule colonel!

Am crezut că este politețu de circumstanță, adresată nu persoanei, ci armatci care-i ocrotise, îi salvase, le

ingăduise să-și repue galoanele smulse de sodații ruși în rebeliune și-i scutise să le mai facă acestora cismeli sau să le taie lemne.

Dar „domnule colonel” a continuat, împreună cu saluturi până la pământ și cu un întreg regim de respect fără margini.

Dimineața mă primea cu o masă cum numai rușii știu să ofere, la prânz, după amiază și seara, era greu să scap vreodată de invitațiunile sale, într'un decor din cele mai elegante, cu mâncări egalate numai de savoare băuturilor.

Și întotdeauna eram „domnule colonel”, lucru de care nu m'am grăbit să mă scutur, din considerația că nu e bine să strici hatărul nimănui și cu atât mai puțin unui străin bine crescut.

Abea când ofițerii noștri s'au înmulțit și educația românească i s'a desvoltat, pot-polcovnicul s'a dumerit și și-a modificat formula în „căpitane”, spusă cu mai puține închinăciuni, dar cu egală gentileță, și întovărășită de mai rari invitații la masă, dar — când erau — tot așa de bogate în mâncări și mai ales în băuturi.

Don José

Visul unui nou îmbogățit

Oameni cum se cade mai sunt și azi; neamul lor nu s'a stins definitiv, deși, dacă ai sta să-i numeri, ai găsi forate puțini.

Câți sunt la noi, e greu de stabilit; unii pretind că oricât am căuta, n'am descoperi niciunul.

In neputință — să zicem, momentană — de a-i dovedi la noi, să vorbim despre cei din alte părți.

Am citit acum în urmă, în presa franceză, povestea unor oameni de bine, — soț și soție —, cari, neavând copii, au hotărât ca o sumă de 500.000 franci să se verse, ca premiu, gospodarului care se va fi dovedit că nu s'a certat niciodată cu nevastă-sa.

Când a fost vorba să se acorde marea sumă de mai sus, s'au pornit cercetări prin ținutul unde locuiau donatorii, și toată lumea, îndoindu-se că se va găsi în adevăr o asemenea pereche rară, se și întreba cam ce are să facă cu atâția bani.

După o cercetare care n'a durat puțin și cu care prilej s'a dovedit că lăudaroșii sunt mai mulți decât s'ar crede, a fost descoperită în fine, o familie pe care nimeni prin partea locului n'o auzise certându-se.

Soțul, un om de ispravă și încă tânăr, era factor postal; soața, tânără și ea, își vedea de cei șapte sau opt copii pe cari-i avea și nu era nici prea limbută. Liniștită și cuminte, nimeni n'o auzise făcând cecece fac alte femei. Preotul, primarul și întreg consiliul comunal fură toți, gata să jure

oă acești oameni nu s'au certat nici odată.

Se hotărî. așa dar, că premiul de 500.000 franci li se cuvine pe bună dreptate.

Ziarele scriseră, laudând căsnicia lor, neamurile și cunoscuții veniră să-i felicite pentru norocul avut, deoarece acum, iată, din oameni sărmani, deveniseră, cum s'ar zice „într'o noapte” boeri.

Desigur că puteau să-și cumpere o moșie frumoasă, trăsură luxoasă, o casă de oameni avuți și să fie îmbrăcați ca lumea. Dealtfel, negustorii se și iviră: unul veni să-i propună o casă, altul mobilă, un altul trăsură. Unii aduseră stofe pentru rochiile noiei cucoane, stofe moderne și cercei, căci nu mai trebuia de acum să mai umble ca o biată țărăncă prăpădită.

Când norocosul factor ieși într'o dimineață din casa lui modestă și-i găsi pe toți acești negustori așteptându-l la ușă, cu pălăriile în mână și plini de respect el se minună întâiu crezând că e vorba să-l aleagă pe el ca primă și parcă-l cuprinse un fel de grije, ca pe toți oamenii bogăți. Indată auzi însă că nu e vorba de așa ceva și când văzu că i se arată cutii cu lucruri scumpe, cari i se ofereau spre cumpărare, el sări de gâtul celor de față și, îmbrățișându-i, le spuse, cu vocea înuiată în lacrimi:

— Ah! ah! sunt fericit! De acum pot să-mi realizez visul: am să-mi cumpăr o vacă!

M. N.

Acorduri frânte

*In clipa de pe urmă-mi vei surâde
Cu-aceeaș liniște ca'n totdeauna?
Neînceputul basm, care sfârșește
N'o să arunce'n sufletu-ți tăceri?...
Privirea ta—privirea ta de ieri—
Aș vrea-o într'o seară 'n care luna
Va desemna—în arabescuri rare—
Lumini de vis, albastre și bizare.*

*Știi parcu'nzăpezit de crisanteme
Și cu fântâni sonore de argint?...
Înfrigurarea mea o să te cheme...
Să vii—chiar dacă visele ne mint!*

*Să vii!... Vom sfârâma prejudecări
Și încetușeri alcătuite'n pripă
Și vom trăi intens întreaga clipă...
Să vii!...*

*Abia atunci, sfârșitul basm va'ncepe
Să și toarcă firul rupt de mari tăceri
In pareul singuratic unde luna
Svârlind prisosul ei de'nvăpăeri
Va desemna—în arabescuri rare—
Lumini de vis, albastre și bizare.*

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

FIGURI PARLAMENTARE

D. deputat Ianculescu

Nalt, subțire și flexibil ca o trestie. Dacă n'ar avea barbă și teai ține după umbletul lui grăbit, ai putea spune, că-i un minor, care nu știe unde și cum să se fixeze.

Are toată timiditatea celor cari nu-și pot exprima gândurile imediat de realzat. Are însă și toată îndrăzneala, efectivă îndrăzneală, a biruitoarelor, când li se pun în cale piedici serioase.

L'am auzit de două ori vorbind. Într'o ședință, în care atmosferă era destul de lușă, din cauză că guvernului nu-i convenia să ia o atitudine clară în chestiunea mișcărilor antisemite atunci d. Ianculescu deși guvernamental, deși sub inspirația directă a d-lui Duca, a vorbit ca un oltean. Și altă dată într'o chestie personală, în care tot ca un oltean dibaciu, a știut să iasă istet.

Dacă ar mai fi vorbit, dacă s'ar mai

fi manifestat, aș fi avut poate prilejul să-mi verific o nedumerire: anume, că d. Ianculescu nu se uită în ochii mâinii.

D. I. Florian

D. deputat Florian are și avantajul și dezavantajul unei voci grave, severe, răsunătoare, nedisciplinate, aproape totdeauna ursuză. Și totuși d-sa e un om de glume. De glume, care se acomodează vocii d-sale, glume care stingheresc.

N'am avut norocul să-l văd la tribună de cât de două ori: odată ca raportor al unei legi de minimă importanță, cetind articole, după articole, așa ca simplă formalitate, și altădată într'o ingrată chestie personală. Și de data aceasta n'aș fi voit să-l aud, fiindcă până la cuvântarea (?) d-sale de atunci, n'am mai asistat la atâta involburare de patimă, de cuvinte greoaie, de violențe scuzate.

Brak

Din „Jurnalul” lui Cedrin

— Note publicate după moartea autorului de M. E. Cedrin —

Noaptea de ieri a fost așa de liniștită, așa de adâncă și așa de instelată. Părea că nu e posibil să fie o astfel de noapte în depărtatul miază-noapte unde eram și mi se părea că afară era Septembrie în jumătatea lui: căci așa era de caldă, frumoasă, ca în miază-zii, noaptea de ieri. Mă simțeam trist și abătut după impresiile dulci și pasionate din ajun și în acelaș timp de și sufletul meu suferea, de și toate strunele sufletului meu erau acordate pentru durere, mă simțeam ușor și bine.

Pe la opt am eșit să hoinăresc pe stradă; la toate ferestrele era lumină, ardeau lămpile în odăi și nu știu de ce lumina aceasta era așa de atrăgătoare; trecători pe strade nu erau, ceea ce mi făcea bine. Și inima și obiceiul mă împingeau spre casă, unde trăiau Pogonini, dar când m'am apropiat de casă, în mine a izbucnit, cu toată interzicerea din ajun de a mă mai apropia de casa aceasta, dorința de a vedea cel puțin din depărtare pe Olga, de a privi profilul ei jumătate coplăresc, jumătate înțelept, să mă bucur de statura ei aci grațioasă, aci obosită, să încerc din nou toate durerile dorinței nesatisfăcute și neîndestulate. Incet am trecut peste gardul grădinei, fără zgomot m'am afundat în alcele întunecoase, acoperite de frunzele uscate căzute din arbori; iată printre ramuri a tremurat lumina dela fereastră odăiei sale...

Ea ședea pe un divan, toată în alb, pieptul ei, pieptul acesta așa de plin și de fermecător, în care eu nu de mult mi apropiam buzele mele cu atâta emoție, era desfăcut; pe obrazii ei ardea roșeața, ochii îi erau turburi, buzele uscate de dorință; era înăbușitor, greu în această atmosferă, pătrunsă de mirezmele pasiunii... Lângă ea ședea Dervov, același Dervov, de care ea vorbise cu atâta dispreț, în ajun. Vedeam că el o îmbrățișă, auzeam sărutările lui. Dar nu, acestea nu erau îmbrățișări, acestea nu erau sărutări, dar era o orgie a simțurilor, a căror miazme necurate veneau până la mine; auzul meu prindea deslușit fic care din scânteele lor convulsive, cu care se incheia babanalia aceasta; ochii mei se înfigeau în pieptul acela alb ca spuma apoi; mă simțeam singur istovit, tremurând tot de pasiune, sângele îmi clocoțea în gură, mi se uscaseră limba, într'un cuvânt, eu singur păream că sunt partașul acestei drame...

Iată la ce m'adusesse iubirea aceasta! Iată

unde era cumintenia aceea, privirea virginială a nevinovăției, plânselul contra singurătății, tendința aceea spre dragostea ideală, străină de orice pasiune, lacrimile acele ale trufiei ofensate, dar nu acelei trufii reci care respinge, dar a trufiei feminine, plină de iubire și de ertare!

Și totuși eu, într'adevăr, credeam toate acestea, credeam atât de mult, în cât și acum mă doare, că întâmplarea mi-a deschis ochii. De ce, de ce, genul meu rău mi-a adus în fața acestei scene! Dacă scopul principal al vieții este fericirea, și dacă fericirea este cuprinsă în neștiință, de ce am văzut, de ce am distrus eu însumi fericirea mea?

M'am înapoiat acasă zdrobit, și nu îmi pot explica totuși natura sentimentului care m'a stăpânit; n'a fost nici gelozie, căci pentru gelozie e nevoie de îndoială; n'a fost nici răutate, nici dorință de răzbunare, căci răutatea presupune energia, care nu era în mine; nu era nici deseserarea... nu; era o slăbiciune generală, apropiată de împăcare, de consolare, era teama sufletescă, lașă și ticăcică, care nu se poate despărți de o jucărie adrată.

A doua zi, adică astăzi, după obicei, m'am dus pe la trei la Pogonini.

Bărbatul lucra încă în cabinetul său. Olga era singură. Pe fața ei nu era nici o urmă din orgia de aseară; privirea ei ca de obicei era liniștită și luminoasă, pe buze juca surâsul. Dar eu, probabil eram și palid și obosit, căci îndată ce am intrat în cameră, ea m'a luat de mâini și forțat m'a silit să șed lângă ea și cu atâta pasiune a început să mă întrebe ce îmi este, dacă nu sunt cumva bolnav, în cât mi s'a făcut rău.

Și de odată mi-a trecut prin minte că e timp să încetez cu rolul meu de prost, că trebuie să mă folosesc de împrejurări și așa mai departe...

— Ceți este? Ceți este? mi-a șoptit ea emoționantă, dar totuși pe un ton dulce.

— Ce-mi este? Îmi pare că este de ajuns cât te-ai prefăcut și că este timpul să nu mai joc nici eu rolul lui Abeillard 1).

Și apoi i am istorisit tot ceea ce am văzut în ajun și ori cât mă istoveam de puteri, ca să m'arăt spiritual și ironic, totul eșea ordinar și extrem de urât.

1) Abeillard cunoscutul scolastic și teolog francez, ale cărui relațiuni romantice cu Eloisa, l'a dus și pe el la o monastire.

O priveam cu îndrăzneală; ea, într'adevăr, îngălbenise și buzele ei ușor tremurau.

In cele din urmă, abia auzi cuvintele ei: „Ticătosule!”

De odată îmi fu milă de mine însuși și mi s'ar fi dat totul să fiu în momentul acela de parte de ea.

Înțelegi că am fost și brutal și prost, că între mine și femeia aceasta se întinsese un pustiu întreg, pe care nici odată, nici odată nu'l voi mai putea trece.

Ce drept am avut eu să intru în viața acestei femei, să i-o turbur chiar pentru o clipă? Ce drept am avut să mă port cu ea așa de ordinar și îndrăzneț? Dacă ar admite că toate zvonurile despre farmecul și aventurile ei aproape imposibile ar fi adevărate, oare toate acestea ar putea exclude ideea despre sinceritatea raporturilor ei față de mine? Oare nu putea ea să ridice în relațiile ei față de mine până la o purtare ideală, străină de orice sentimentalism și pasiune? Oare nu putea ea să fie sinceră atunci când îmi vorbea de legătura ei luminoasă față de mine și pe care n'ar schimba-o pentru nici o altă iubire pământeană?

Din nou am plâns și din nou am rugat-o... Și ea m'a ertat, dar cuvintele de ertare eșeau din gura ei abia auzite și pronunțându-le ea îngălbenea și când mâna mea atinge corpul ei, el se cutremura de fiori. Eu înțelegeam aceasta cu greu, dar fu o clipă când conștiința mea se întunecă cu totul și eu nu simții nimic... eu căutam mulțumirea și am găsit-o. Dar când am cuprins corpul ei, am simțit că în mâinile mele am un cadavru, căruia îi sunt străine toate pasiunile mele, când sărutam pieptul ei, buzele mele nu simțeau căldura lui umedă...

O groază și o scârbă atât de adâncă mă stăpâni de odată și înțelegi atunci că în momentul acela se petrecuse una din cele mai ticătoase crime, din câte s'au întâmplat vreodată.

Și însei stăpânit de un acces de isterie, atât de violent, în cât uitai totul și plânsul meu fu așa de puternic în cât răsună prin toată casa.

Ea se apropie de mine și încet mă sărută; ochii ei ardeau așa de dulce și de drag; se vede că puterea iubirii mele, provocată de ea, o uimise... Sărmana! ea nu pricepea că iubirea aceasta numai exista, că nu ea plângea în mine, dar plângea amorul meu propriu, care fusese atins pentru vecie, un minut mai înainte.

Peste o oră am fost acasă și am adormit liniștit.

PESTE O LUNA. Am intrerupt destul de brusc legăturile mele cu Pogonini, în oraș aceasta m'a observat îndată, de oarece de mult se înțelesese atenția mea nu prea indiferentă față de Olga. De atunci m'am întâlnit cu Olga la cunoscuți obișnuiți, dar rece și în totdeauna evitam să vorbesc cu ea.

Într'adevăr sunt cu desăvârșire liniștit și liniștirea despre ea nu mi produce nici o emoție. Acesta e adevărul, dacă este împăciuitor. — Aceasta este altă întrebare. Mi se pare uneori, că o așa de repede răcire după o așa de entuziastă aprindere nu vorbește în favoarea mea. Nu dovedește aceasta oare, slăbiciunea, răceala, necapacitatea inimii mele de a se lipsi de un alt suflet și care nu poate păstra legătura aceea care s'a născut în inimă nu prin propria ei activitate, dar ca și cum ar fi fost impusă prin violența pasiunii unei imaginații înflăcărate? Oare nu însemnează că toate mișcărilor sufletului meu sunt false și mincinoase, că lucrările mele sunt o slăbiciune nervoasă și nimic mai mult?

Se spune că sunt astfel de oameni cari pot să îndrepte fie care mișcare a sufletului lor, după dorința lor, și că ei se obișnuiesc cu aceasta așa de mult, în cât la urma urmelor se cred ei însăși sinceri în acțiunile lor.

Oare să fie adevărat aceasta și oare și eu fac parte dintre acești oameni? (Mai departe în manuscrisul lui Scodin s'a găsit fraza următoare, pe care el însă a șters-o: „Dacă ar fi așa, ar trebui să recunosc că sunt și eu o creatură foarte tristă”).

Din rusește, de dr. I. D.

M. E. Salticev-Cedrin

OSCAR WILDE

CASA CURTEZANEI¹⁾

Apologie

Să fie, oare, voința ta ca eu să mă înalt și să mă prăbușesc, să schimb mantaua-mi de aur pe asprul vesmânt cenușiu, și după voia ta să țin această pânză de dureri, ale cărei cele mai frumoase fire sunt tot atâtea zile risipite.

Fi-va, oare, voința ta, — iubire care-mi ești atât de dragă, — ca tăcerea sufletului meu să fie un loc de chinuri, în care, asemănându-se amantilor josiiei, să tăgătuiesc adesea flacăra cea de nestins, viermele care nu moare?..

Ah! dacă voia ta e, ca eu să sufer, și să-mi vând ambițiunea în tocmeli de rând, ca vesmântul să-mi fac din întunecata decădere, și ca suferința să-mi sapa șanțul în adâncul inimii mele!

Poate că e mai bine astfel. Cel puțin n'am făcut din inima-mi o inimă de piatră, nici nu mi-am lipsit copilăria de cinstitele ei bucurii și nici n'am trecut pe acolo pe unde frumusețea i-un lucru necunoscut.

Mai mult decât un om a făcut tot așa, încercând să-și prindă în lanțuri strănse sufletul care ar fi trebuit să fie liber, bătăndu-și joc de drumul prăfuit al apucăturilor obișnuite în vreme ce toată pădurea cântă libertatea.

Neîntind seama cum vulturul pestril, în zborul lui, trecea cu largu-i capăt de aripă, prin înaltul aerului, pe acolo pe unde un falnic munte, pe care nici un picior nu-l atinsese, apucase cele din urmă suflăte din părul Zeului-Soare.

Nici cum floricea pe care o culsesese, mica floare de părăluță, acest strop de aur cu petale albe, urmărea cu ochii-i gânditori Soarele rădăcitor, mul-

țumită dacă uncori foile i se poleiau.

Dar desigur că e ceva să știi că vreme de o clipă tu ai fost iubit, să știi că ai mers mână în mână cu Amorul și că l-ai văzut aripile de purpură înălțându-se străbătându-și surăsul...

Da, cu toate că șerpii netrudurați ai patimei s'au îndestulat din inima prietenului meu, am sfărâmat zăbrelile, am contemplat față în față frumusețea, am cunoscut în adevăr Amorul care face să se miște Soarele și toate stelele.

„Din zilele primăverii, la zilele iernii“

(Bucăți de pus pe muzică)

În voioasele zile de primăvară, când frunzișul e verde, ah! cât e de vesel cântecul mierlei!

Printre petele luminiișului, căutat-am iubirea, pe care ochii-mi niciodată n'o văzuseră. Ah! voioasa turturea are aripi aurite!..

Ah! Printre florile și roși și albe, ce vesel e cântecul mierlei! Amorul meu apără cel din tîm ochilor mei. Ah! năluca desdăvârșită a plăcerii! Ah! voioasa turturea are aripi aurite!..

Galbenul merelor arecă înflăcărată focului. Ah! cât de vesel e cântecul mierlei. O, amor o lyră, trandafir înviorat de iubire și de dorință! Ah! voioasa turturea are aripi aurite!..

Dar acum, sub zăpadă, copacul e cenușiu! Și vai! cât de trist e cântecul mierlei! Iubirea mi-e moartă. Vedeti-mă, vai, întins la picioarele lui tăcut, turturea cu aripile frante. Vai! iubire, iubire, să dea Dumnezeu ca tu să fi fost omorâtă! Turturea gingașe, turturea gingașe, vino înapoi!..

* Vezi „Universul Literar” numărul precedent

Traducerea acestor poeme ale lui Oscar Wilde e datorită d-lui M. Negru.

Michel Provins

Când femeia înșeală...

Talbret. — Nu trebuie să te neliniștească nimic! Am judecat că lucrul acesta imposibil e cu putință, fiindcă cunosc prea bine sufletul aceleia căreia mă adresez.

Bercier. — Crezi?... Crezi că poți cunoaște așa de curând sufletul unei femei?

Talbret. — E aproape un an de când o cunosc.

Bercier. — Nici în zece ani n'ai fi în stare, dragul meu, să cunoști o femeie!

Talbret. — Dar țî-o repet: Alice este cea mai bună femeie, și n'ar fi în stare să omoare o muscă, mă înțelegi? La ea totul e pe față, sincer.

Bercier. — Despre o femeie ca ea, care și-a înșelat bărbatul, nu poți să zici că e sinceră, oricum ai vrea s'o iei.

Talbret. — Cu tine nu mai e de înțeles: ești prea înapoiat!..

Bercier. — Înapoiat și naiv ești tu! Ascultă aici: în oricare femeie care și-a înșelat bărbatul, există o ființă pe care n'o putem cunoaște niciodată, o ființă opusă, poate, tocmai aceleia pe care vrea să ne-o arate... Într'un cuvânt, o

femeie care și-a înșelat bărbatul, este o necunoscută, și când zice necunoscută, mă gândesc la ființa aceea care s'a născut odată cu cenzii țîmântul de-a înșela!..

Talbret (ridicând din umeri). — În totdeauna ai fost în contra femeilor!

Bercier. — Nu în toate împrejurările... Am fost și în contra bărbaților, când au fost vinovați!..

Talbret. — Îți mulțumesc de staturile pe cari mi le dai, dar... hotărîrea mea e luată, și te rog, ca prieten, să anunți familia de plecarea și hotărîrea pe care am luat-o.

Bercier. — Pe cât se pare, căsătoria aceasta îți încape prea puține sacrificii: situația, viitorul, familia, care se împotrivesc... aproape mai nimic!..

Talbret. — Țî-am mai spus: hotărîrea e luată; vezi face așa!

Bercier. — Bine, bine... Deocamdată, la revedere! nu vreau să fiu prezentat... complicei tale!.. La revedere!

Talbret. — Nu la revedere, ci adieu! (Îmbrățișându-l, mișcă): Sărută pe toți ai mei!

Lecția de gramatică

(DUPĂ CARCASSONE)

Eleva sta alături de domnul profesor.
Sânt timeri și una și altul. Ea veselă s'arată;
El are, din potrivă, un aer gânditor,
Cu fruntea'n jos plecată.

În vârsta tinereții la ce te poți gândi,
Atuncea când viața o vezi întântătoare,
Atuncea când speranța îți țese orice zi
Cu raze vii din soare?

La ce, decât la scumpul și magicul amor,
Himera care umple viața noastră 'ntreagă?...
Făcea dar lecțiunea zelosul profesor
Cu mintea cam pribeagă.

Gramatica vrea dânsul să-i dețină, dar
Părea că limba'n gură deodată-i înghețase
Și nu putea, sârmanul, silințe-și da'n zadar
Să lege două fraze.

De ochii școlăriții cu totul fermecat
Nu mai știa sintaxa cum și ce fel se'mparte;
Nu mai știa nimica, deși sta așintat
Cu nasul drept în carte.

Eleva ia de seamă și-i zice, cu glas blând:
„Ți-e rău, cum văd, căci tremuri, ai fruntea asudată.
„De-î astfel, lecțiunea s'o amânăm d'ast rând;
„Om face-o altă dată!“.

Tăcu. Dar, dup'o clipă, cu aer serios:
— „Ce este, domnișoară — îi face întrebare —
„Ce-î a iubi?“ — „Verb este—răspunse grațios—
„D'a patra conjugare“.

Cum fulgerul despice a norilor perdea
Ș'arată colț din ceruri cu via-i strălucire,
Așa un foc aprinse de grabă și în ea
Cuvântul de iubire.

Și'ndată înțelese acele năpădiri
De dulci fiori ce corpul îi rup ca niște fiare,
Acele șoapte care deșteaptă în simțiri
Dureri și desfătare!

Și'n dată înțelese acel frumos proverb
Că: „Știe ce-i viața acel care iubește“, —
Și zise: „Dacă vorba ce mi-ai propus e verb,
„Subiect îi trebuiește“.

Răspunde profesorul: — „Eu, când iubese am zis,
„Devin subiect l'această plăcută acțiune,
„Pe când ești complimentul direct. — Așa stă scris,
Gramatic'ășa spune“.

Un unchiu bătrân atuncea veni zâmbind la ei;
Și azi, ca'ntotdeauna, voios se informează:
— „Cum merge 'nvățătura? Îi place dumneaei?
„Pricepe, progresează?“...

— „Mai am nevoie încă, jetică i-a răspuns,
„De studii. Nu, nu merge așa, cum crezi, în fugă;
„La a iubi, verb, astăzi, chiar astăzi, am ajuns:
„L'nvăț cum se conjugă“.

N. ȚINE

Îți mulțumesc! (Rămânând singur, pare zăpăcit de scena ce se petrecuse). De ce mi-o ai zis la revedere?...
După câteva minute, sosește Alice Rambère. Dorința revederii este stânjenită de rochia de doliu a Alicei, sau de amintirea tristă a împrejurărilor cari au silit-o să îmbrace această rochie. Aceasta o simt amândoi, dar fiindcă trebuie să vorbească încep prin lucrurile cele mai banale: oboseala drumului, întărirea trenului, bagajele, etc....

Alice. — Ah! uitasem: am lăsat bagajele în gară; nu știam ce ai de gând. (Oprindu-se): Ce avei de gând?
Talbot. — Voiu vedea... Aveți... (Oprindu-se). — Ai dreptate! Ei drăcie, nu suntem în stare să ne tutuim, ca și cum am fi niște tineri la primul flirt! Și cu toate acestea, în toate scrisorile, și la Paris, mai înainte...
Se oprește; cuvintele „mai înainte“ îi pricinuesc o teamă și o neliniște.
Alice. — Nu e nimic: nu ne-am văzut de mult, iată tot!
Talbot. — Firește! Asta trebuie să fie pricina.

Alice. — Ce Dumnezeu! par'că venim dela înmormântare! Să fim veseli, doar n'am venit să plângem pe răposatul...
Talbot (încurajat de vorbele ei). — Ai dreptate, dar... rochia asta neagră...
Alice. — Am în cufer și altele mai deschise..., colorate. Îndată ce vom fi în străinătate... Aici, în Franța, înțelegi tu, nu se poate...
Talbot. — Chiar și în străinătate, o să fie cam greu: conveniențele...
Alice. — Ah! Conveniențele, ca și morala; toate sunt elastice...
Talbot. — Cu toate acestea, principiile... (Văzând-o că zămbește). — De ce râzi?
Alice. — Fiindcă ai început să faci teoria principiilor... Las'o mai domol... Alții, în situația noastră...
Talbot (surprins). — Cum? Care situație? Am fost amant și amantă...

Alice. — Dar spre a putea fi, a trebuit să călcăm în picioare unele principii... Și spre a fi din nou amant, trebuie să călcăm alte principii...
Talbot (întrerupând-o). — Astăzi nu facem decât să încheiem socotelile, spre a ajunge la bunul rezultat: căsătoria.

Alice. — Adevărat! Chiar dac'ar trebui să rămân toată viața amanta ta, m'as jertfi, fiindcă te iubesc!...
Talbot. — Cu toate acestea, căsătoria...
Alice. — Ei, da! E mai bine să ne căsătorim, pentru lume, pentru... Dar ce vreau să spun, e că dragostea noastră a fost mai presus de toate regulile stabilite, mai presus de prejudecăți... Suntem liberi! Iată ce am dorit, să fim liberi, să fim unul al altuia, fără piedică. (Văzând că Talbot o privește din ce în ce mai mirat, se apropie drăgăstos de el). De ce mă privești așa?... Te sperii?...

Talbot. — Mărturisesc că da.
Alice. — Prin cele ce-ți spun?
Talbot. — Prin cele ce-mi spui și prin felul cum le spui: tonul, expresia figurii, ochii, toate îmi par schimbate... Ași putea zice că... Ce curios! Te-ai schimbat mult.
Alice (ironic). — Cine știe? Se prea poate să mă fi schimbat, să se fi născut ceva nou în mine...
Talbot (tulburat). — Ceva nou?...
Alice. — Dar ce este?... Haide, îmbrățișază-mă, sărută-mă!... De când am venit, nu mi-ai spus nici un cuvânt dragut, nu m'ai sărutat nici odată!... Și doar pentru asta suntem împreună... În loc să ne gândim la fericirea și bucuria noastră, ne chinuim cu fel de fel de prostii.

Talbot (îmbrățișând-o). — Ai dreptate! Să nu ne mai gândim!
Alice. — Am să-ți desvăluiesc o mare taină, ce te va bucura nespus de mult.
Talbot. — Mie?... Taină?... Vorbește, spune, ce taină?...
Alice (râzând). — Iată: Tu ai crezut că te iubesc ca orice femeie liniștită, dulce; pe când

eu te iubesc de o sută de ori mai puternic, mai cu patimă, nebumeste... De când te-am văzut, n'am avut decât dorința să fii al meu, cu orice preț, cu orice sacrificiu! Tu nu știi ce am fost eu în stare să fac pentru dragostea noastră, pentru fericirea noastră... Am distrus obstacolul...
Talbot. — Ce obstacol?...

Alice. — Îți amintești de prânzul pe care l'am luat cu toții, în ziua când s'a petrecut scena la cere?... Nu știu dac'ai observat că mai tot timpul am stat de vorbă cu Sartène. El m'a convins că tu erai cel mai bun fruntaș din tot Parisul și cel mai strașnic mânuitor al spadelor... și că, dacă ai vrea, într'un duel ai omorî la sigur pe adversar.
Talbot. — Ei și?...
Alice. — Ca să te am numai pe tine, și pentru toată viața, am distrus obstacolul... După masă, m'am retras în camera mea, și ți-am scris câteva rânduri, prin care lăsam să se întrevadă legătura noastră. Ca din întâmplare, m'am făcut că uit scrisoarea cu adresa ta pe masă, și am plecat în oraș, știind că soțul meu va da peste plic și va afla totul... Nu m'am întors decât seara, târziu, după ce scandalul se produsese la cerc.

Talbot (înmărmurit). — Tu m'ai făcut să omor pe omul acesta?

Alice. — ... pentru fericirea noastră!
Talbot (strigând). — Tu m'ai făcut să omor pe omul acesta?
Alice. — Am făcut-o pentru noi, pentru fericirea noastră!
Talbot. — Fericirea se câștigă prin crimă? Într'un moment de violență, se repede la ea, ca un nebun, și fără să mai scoată un cuvânt, e gata s'o strivească. Criza nervoasă îl copleșește și peste câteva minute ese în stradă, îndreptându-se spre prietenul său Bercier.

Talbot. — Am venit să-ți spun că nu mai e nevoie să scrii familiei mele: Plec astă-seară singur...
Bercier. — Singur?... Și Alice?...

Talbret. — Alice nu mai există!

Bercier. — Cum se poate?... Pe când scoboram scările hotelului, o doamnă întreba pe portar despre tine. Pe urmă, am văzut-o urcând...

Talbret. — Intr'adevăr, a fost la mine o femeie...

Bercier. — Era alta?

Talbret (cu mâhnire). — Da!... aceea despre care mă preveniseși: Necunoscuta!

Traducere de Corneliu D. Ionescu.

Marele Inchizitor al lui Dostoewski

Cu prilejul unui tablou inspirat de legenda scriitorului rus

— Vezi ilustrația din pag. 1 —

Se vorbește mult în ultimul timp de Dostoewski. Și au amintit de el nu numai rușii cari acum abia pricep profeticele lui învățături despre nihilismul și revoluționarismul intelectualității, dar vorbesc de el și străinii, văzând în Dostoewski nu numai un scriitor genial dar și un cunoscător adânc al oamenilor. Nimeni ca Dostoewski n'a înțeles mai bine unde bate duce o politică bazată pe fantaziile unor himere cum era socialismul utopic rus și nimeni n'a prevăzut mai genial prăbușirea Rusiei, reducerea ei la mizerie, mulțumită unor oameni cari nu voiau să priceapă realitatea.

Cetite azi paginile lui din „posedații” (Bicsi) par a fi scrise în această epocă de nebunie a Rusiei, așa de bine sunt descriși toți Leninii, Lunaciarskii, Kolontaii și alți eroi ai sovietismului.

Dostoewski înțelese că omul ascunde în el instincte rele și că aceste instincte îl vor împiedica să fie fericit vreodată, de aceea el vedea în dosul tuturor acelor porniri idealiste intere-

sele egoiste ale omului trufaș și doritor de a stăpâni.

Ce splendidă e legenda lui Inchizitorul din romanul Frații Karamazov, în care această idee predomină. Catholicismul care propovăduia iubirea de oameni în Spania feudală și chema masele sub ocrotirea lui, nu voia de fapt, ca și bolșevismul astăzi, de cât satisfacerea intereselor pământești al câtor-va. Și după cum Cristos a fost alungat de Marele Inchizitor al Spaniei, așa și în Rusia de azi ar fi alungat ori cine ar vorbi de libertatea și egalitatea oamenilor.

Dar iată subiectul legendei Inchizitorul, care a inspirat unui pictor Turlichin, tabloul pe care-l reproducem pe coperta numărului de față.

Ivan Karamazov unul din eroii romanului lui Dostoewski, povestește fratelui său Alioșa, cuprinsul legendei „Marele Inchizitor”.

Acțiunea se petrece la Sevilla, în timpul inchiziției. Cincisprezece veacuri au trecut de când Cristos a făgăduit că se va întoarce în Impărăția sa și iată! El a dorit să vie pentru o clipă între oameni. Christos apare la Sevilla când se pregătesc acolo noui auto da fe. A sosit El liniștit și nerăzbut dar toți 'El recunosc.

E dusă să fie înmormântată o tânără fecioară și Christos o învie.

În momentul acela trece și Marele Inchizitor. El vede că Christos a făcut o minune, el l'a recunoscut și ordonă păzitorilor săi să 'L aresteze.

Christos e arestat și dus în închisoare.

Noaptea târziu, Marele Inchizitor coboară în temniță și îl sfătuește să se înapoeze de unde a venit și să nu se amestece în afacerile bisericești catolice. Tabloul pictorului reproduce tocmai această scenă.

„Eu știu, ce ai să spui, îi vorbește Marele Inchizitor... Dar Tu nici n'ai dreptul să mai adaogi ceva la ceea ce ai spus când-va. De ce ai venit să ne încurci treburile? Căci Tu ai venit să ne încurci și Singur știi aceasta... Dar știi Tu ce va fi mâine? Ești Tu acela sau numai o asemănare a Lui, dar mâine Te coi condamnă și Te voi arde pe rug, ca pe cel mai rău din eretici și același popor care astăzi Ti-a sărutat picioarele, mâine după un ordin al meu, se va îndesa să împingă tăciuni sub rugul Tău”.

Oare dacă astăzi Dreptatea și Frăția ar coborî în țara rusească unde bolșevismul a intronat dreptatea și frăția, n'ar fi și ele alungate, cum era alungat Christos din orașul catolic unde creștinismul se transformase după chipul și asemănarea oamenilor timpului lor?

Dr. I. Ducean

Tragerea premilor filatelic

Au câștigat:

Lotul No. 1, căp. Davidescu, str. Calomirescu 26. Plocești.

Lotul No. 2, Mihăilescu C. Dinu, str. El. Ferichide.

Lotul No. 3, Nae Christescu. Corabia.

Lotul No. 4, G. D. Nicolau, str. Principesa Maria 120 Galați.

Lotul No. 5, d-ra Jeanne Popescu, loco.

Lotul No. 6, „Soimii Patriei”, str. Brăilei 62. Focșani.

Lotul No. 7, Marcel Belizarie, loco.

Lotul No. 8, I. B. S. Petrescu, Craiova, str. Frații Golești 100.

Lotul No. 9, Maria M. Anghelescu, str. Văripat, 16. Slatina.

Lotul No. 10, Octavian Bujoreanu, Bolgrad (Basarabia).

Mamă și amantă

ROMAN DE LOUIS ULBACH

10

— De sigur, îl iubesc și îl stimez mult.

— E o partidă bună?

— În ce sens?

— Nu vorbesc de cinste, ar fi de prisos de vreme ce îl stimezi; vorbesc de situația lui, de averes lui.

D-na de Gremilly avu o strălucire în ochi pe — Părinții lui nu sunt bogati așa ca să descurajeze pretențiile ce s'ar putea avea pentru o orfană înzestrată numai de matusă sa...

— Zi mai bine pentru o moștenitoare.

— Atunci e o bună partidă. George are un caracter solid, infipt la muncă. Băiatul acesta se va ridica acolo unde va voi să ajungă.

— Nu e urât.

— Numai — reluă d. Brazier cu un surâs — nu cred să aibă chef de căsătorit.

— Nu cumva crezi că mă gândesc serios să mi-l fac nepot? N'am ajuns încă până acolo.

— Atunci, bine faci că eziti. Filip de Luzay ar fi o partidă mai bună — urnă diplomatul — și cred că are mai multă vocație pentru căsnicie.

— Ah!..

care o stinse repede și agitând evantaliul, întrebă:

— Filip și s'a spovedit?

— Nu tocmai, dar citește mai bine în cărțile tinere cari nu mi se deschid; văd mai limpede acolo adevăratul gând.

— Și citești lesne în Filip?

Vocea vibra de o ușoară ironie sau de o curiozitate cam arzătoare.

— Da, — răspuse cu siguranță d. Brazier.

De data aceasta, d-na de Gremilly, cu tot interesul ce avea să nu provoace diplomația vecinului său, era cât placă să-i răză în nas și să-și bată joc de presumpția lui, dar lăsă să pară că nu e de cât curioasă.

— Și ce-ai citit în Filip de Luzay, domnule ghicitor?

— Măi multă nevinovăție de cât de obicei se are la vârsta lui, un fel de sfidare pentru lume, candida oroare a fructului oprit, pofta de iubiri cinstite și, dacă aș îndrăzni, v'aș mărturisii chiar...

Se opri ca și cum ar fi avut de spus un cuvânt nepermis.

— Îndrăznește! Am aci evantaliuk

— Ei bine, băiatul acesta trebuie că n'a avut încă o iubită.

Acastă părere, magistral exprimată, izbi așa de puternic pe d-na Gremilly, că avu bănuiala unei curse din partea amicului ei, dar nu se dete înapoi ca să-i răspundă:

— Te cred, om infailibil.

D. Brazier n'avu vreme să se încredințeze dacă această replică era o ironie sau un omagiu. Prânzul se sfârșise. D-na de Gremilly,

se sculă și cerând brațul vecinului său, trecu în salon unde aștepta cafeaua.

Louise de Courlieu era tot așa de încântătoare în seara aceea, pe cât putea să fie înainte de a fi femeie și liberă pe toate farmecele ei. Era prima sărbătoare a tinereții ei și glumele celor doi tineri vecini de masă, ori cât de discrete ar fi fost, o treziseră, nu din samnul ei, ci din visul ei. Poți să suferi de cea mai bună protecție și cea mai mari schingiuitori sunt aceia pe cari nu poți să-i acuzi de cruzime.

Louise, până atunci bine primită, bine tratată de matusa ei, prea liberă în această casă al cărei frumos suflet părea că lipsește adesea suferise totdeauna de a nu fi fost confidenta filială a inimii materne pe care vrea s'o merite, nici de a putea să-i încredințeze impresiile ei. Fusese în totdeauna între ea și d-na de Gremilly ca un fel de nor ce fusese mai întâi învelișul zeiței care nu primește să se arate neofitilor și apoi vălul voluntar al unui suflet mândru care o găsea prea mică spre a-i încredința tainele ei.

Dela o vreme, din seara dela teatrul francez, dela guturai încoace, dela prânzul acesta, norul părea că dispăruse. Zeița devenită vizibilă, atrăgea spre ea pe neofită. D-na de Gremilly, pentru prima oară se sfătuisse cu nepoată-sa pentru găteala ei, pentru dispozitivul florilor din părul ei; o adopta în toate feminitățile ei și, apropiindu-se de masa unde era servită cafeaua și unde Louise se pregătea să împartă liqueur-ul, matusă-sa îi spuse mângâind-o pe păr:

— Erați foarte veseli în celăl vestră dela masă.
 — Nu cumva am râs prea mult, mătușică?
 — Poate puțin cam tare.
 — E de vină d. George Moncamp care are stătu spiritul — zise fata.
 — Ai fost puțin cocheta cu el.
 — Eu?
 — Oh! nu te cert! D. Moncamp este un tânăr excelent și bine crescut. D. Brazier mi-a vorbit foarte bine despre el... O să ne cânti, nu e așa?

— Când vei pofii, mătușică.
 — Când vei găsi tu însuși momentul prielnic. Abdic cu plăcere dela rolul meu de gazdă. Te sfătuiesc să cânti atunci când domniile aceștia vor sfârși de fumat în seră. Avem să vedem cine iubește muzica și cine va intra în salon cei d'intăi.

D. na de Gremilly era în plină însuflețire. Totuși de când cu ultimele vorbe schimbate la masă cu d. Brazier vioiciunea ochilor săi avea ceva mai puțină regularitate, un fel de dezordine se introdusese în armonia ființei sale. Lupta împotriva rolului ei monden ca și cum, având nevoia să fie singură, ar fi vrut să frământa lumea. Mergea din persoană în persoană împărțind distrată cuvinte amabile.

În două-trei rânduri, plimbându-se în nesărit prin salon, îi veni în gând să se oprească în fața grupului pe care îl forma Filip, cu amicul său și cu d. Brazier; dar de fiecare dată trecu repede pe lângă el. Cu toate acestea, cum domniile aceștia vorbeau înainte uitându-se și la cafeaua, ea îi întrebă dacă nu cumva vor să fie serviți în seră unde vor găsi țigări și țigarete.

Filip, care știa bine că d-nei de Gremilly nu-i plăceau de loc fumătorii, era gata să refuze invitația. George nu era nici pentru nici contra; dar d. Brazier acceptă și luând brațul lui Filip, se îndreptară spre seră, zicându-i cu o amabilitate care poate nu era decât un exces de răutate:

— Ai fi dispus să pleci numai de cât pentru o misiune în Haiti?

Filip tresări ca de spalmă.

— Oh! fi pe pace! n-o să pleci singur. La plecare n'ai să ai decât titlul de secretar, dar la înapoiere, după două sau zece luni de negocieri, când șeful misiunii își va fi făcut raportul, vei avea un titlu mai frumos.

— Ce mă sfătuiești să fac?

— În locul d-tale, aș pleca; e un început de carieră admirabil!

— Și când ar trebui să plec?

— Peste o zi sau două.

— Așa de grabă?

— Va să zică Parisul te reține mult, strengarule?

Se vedea deci, că cuvântul „strengar”, după părerea exprimată de d. Brazier pe secoltea lui Filip de Luzay, nu era decât o glumă nevinovată, aproape părintească.

Filip întoarse capul ca și cum ar fi vrut să se uite înapoi și fixându-și privirile înainte:

— Avea-voiu cel puțin vreme să mă duc să îmbrățișez pe mama?

— Fără îndoială. Să anunț plecarea d-tale d-nei de Gremilly?

— Nu, nu, încă nu. Nu sunt decis.

De altfel, trebuie ca ministrul...

— I-am văzut; s'a făcut; am misiunea d-tale în buzunar.

— Ah!

Filip se opri, cătând printr-o mișcare inconștientă să-și desprindă brațul de acela al d-lui Brazier. Se simțea prea încătușat. Amicul lui, George, îi ajunse.

— Scumpe domnule — zise diplomatul către Moncamp — ajută-mi să conving pe băntul ăsta mare.

— Oh! domnule, nu dau niciodată sfaturi lui Filip.

— Atunci, la ce vă slujește prietenia dintre d-voastră?

— Ne slujește să gândim îndoit, să trăim în doi, dar să nu ne contrazicem niciodată. Ceea ce vrea să facă Filip, fac și eu; ceea ce refuză, refuz și eu. Asta e părerea mea, dragă domnule.

D. Brazier învălă pe cei doi tineri în același surâs.

— Poate aveți dreptate și prietenia aceasta poate că e cea mai bună. N'am întâlnit-o niciodată; dar e bine c'o știu și acum... A-tunci, rup scrisoarea ministrului.

— Dacă nu e convinsă? — zise vesel George Moncamp.

— Ea numește pe d. de Luzay într-o măsură interesantă.

George își privi amicul și luându-i mâna ea să stabilească un curent magnetic:

— N'a refuzat?

— Nu.

— Ei bine, avem dreptul să stăm puțin la îndoială, dar fii sigur domnule, că ne vom decide curând... cine știe? poate astăseară. Nu e așa Filipe?

B scutură de mână.

— Da, răspunse Filip, poate astăseară.

— Vă las să deliberați — reluă curtenitor d. Brazier, scoțându-și din buzunar o robustă tabachere de țigări și oferind havane veritabile cari sunt privilegiile diplomației.

Cei doi prieteni refuzară cu respect și nu fumară, Filip ne vrând să înfrângă legea pe care obiceiul i-o impusese în casa d-nei de Gremilly, iar George fiindcă n'avea chef de fumat. Se depărtară braț la braț în seră, care era vastă și forma o adevărată grădină acoperită, dând spre fund într-o grădiniță deschisă.

Filip reveni scurt la incidentul cu scrisoarea ministerială.

— Cu toate că nu mă sfătuiai — îi zise — știu tu că mi-ai dat totuși părerea în privința plecării mele?

— De loc, nu mi-am dat părerea; tu gândești și eu formulez.

— Dacă stau la îndoială, nu e pentru că nu mi dă inima brânci să plec... dar aș vrea să nu uez decât încet de libertatea mea.

— Unde vor să te trimeată?

— Departe de tot, la Haiti.

— Dacă ideea asta vine de la d. Brazier — șopti George — e sublimă.

— De ce? nu știe nimic...

— Oamenilor tari și fini le place că nu știu nimic, de teamă de idei preconcepționate, dar sunt gata pentru orice eveniment. Te exilează; și se menajează voința... Și pe când plecarea?

— Naș cere decât vremea care-mi trebuie să mă duc să îmbrățișez pe măicuța mea.

— Imi place cum ai pronunțat cuvântul ăsta măicuța.

— Ești nebun? I-am zis vreodată altfel?

— De vre-o trei ani încoace nu-i mai ziceai așa; îi ziceai mamă-mea.

— Răntăciosule! — zise Filip, trecând brațul pe după mijlocul amicului său și strângându-l.

După o clipă de tăcere, George începu iar: — E un bărbat foarte îndatoritor d. Brazier ăsta; nu-l credeam până într'atâta prietenul nostru.

— A fost rugat să insiste pe lângă ministrul; eu însumi am fost de m'am prezentat lui, din partea...

(Va urma)

NOUILE PREMII FILATELICE

ALE

UNIVERSULUI LITERAR

Pe luna Decembrie 1923

CUPON No. 3.

VIZITATI
 Cinema „VLAICU”

RULEAZA:

Filmele cele mai frumoase și instructive